

Program izpopolnjevanja svetovalcev, ki izvajajo svetovalno dejavnosti v IO kot javno službo

CILJNE SKUPINE V SVETOVALNI DEJAVNOSTI V IZOBRAŽEVANJU ODRASLIH (2025)

Naslov publikacije	Ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih
Avtor	mag. Tanja Vilič Klenovšek in Teja Dušak
Recenzor	Erika Švara
Kraj založbe, leto izdaje	Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 2025
Prevajalec	-
Lektor	Besedilo ni lektorirano
Oblikovalec/ilustrator	-
Navedba izdaje	Elektronska izdaja
Povezava na objavo	https://www.acs.si/projekti/projekti-ess/krepitev-vzu/

Izdaja je financirana iz projekta Krepitev vseživljenjskega učenja (C3350-24-905001). Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada plus.

KAZALO

I. UVOD	4
II. OPIS PROGRAMA IZOBRAŽEVANJA	10
1. Ime programa	10
2. Namen programa	10
3. Ciljna skupina	17
4. Cilji programa	18
6. Načini preverjanja znanja	19
7. Pogoji za vključitev	19
8. Pogoji za napredovanje in dokončanje programa	19
9. Organizacija izobraževanja	20
10. Znanje in usposobljenost strokovnih delavcev	21
11. Potrdilo o usposobljenosti	21
12. Literatura in viri	22
13. Avtorici programa	25
III. PRILOGE	26

I. UVOD

Program izobraževanja z naslovom **Ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih (v nadaljevanju IO)** smo pripravili na Andragoškem centru Slovenije (v nadaljevanju ACS) v letu 2025 v okviru projekta EKP Krepitev vseživljenjskega učenja, aktivnosti Krepitev svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih (v nadaljevanju IO), ki pod vodstvom ACS poteka v obdobju 2024–2029.

En od kazalnikov (cilji) aktivnosti Krepitev svetovalne dejavnosti v IO je priprava šestih programov izpopolnjevanja za svetovalce v IO v letih 2024–2029, ki obsegajo ključne vsebine za kakovostno in učinkovito izvajanje svetovalne dejavnosti v IO (poleg programa temeljnega izpopolnjevanja svetovalcev v IO, ki obsega 6 modulov). Prvega od šestih programov izpopolnjevanja smo pripravili v letu 2024 (Vodenje habitus senzibilnega svetovanja).

S programi izpopolnjevanja želimo razvijati in krepiti kompetence svetovalcev, ki delajo v svetovalni dejavnosti v IO, ki se od januarja 2021 izvaja kot javna služba v skladu z:

- Zakonom o izobraževanju odraslih -ZIO-1 (Uradni list RS, št.6/18),
- Smernicami za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba (Dobrovoljc idr. (ur.), 2020),
- Pravilnikom o standardih in normativih za financiranje in izvajanje javne službe na področju izobraževanja odraslih (Ur. l. RS, št. 180/20 in 85/24).

S programi izpopolnjevanja bomo prispevali h krepitvi profesionalnega razvoja svetovalcev, ki izvajajo svetovalno dejavnost v IO kot javno službo.

Svetovalna dejavnost v IO, ki se izvaja kot javna služba, obsega tri področja svetovalne dejavnosti, pri (Dobrovoljc idr. (ur.), 2020, str. 12):

- vključevanju in nadaljevanju izobraževanja,
- ugotavljanju in dokumentiranju znanja in spretnosti,
- samostojnem učenju.

Vsebina, način in pogoji za izvajanje so opisani v Smernicah za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba (v nadaljevanju Smernice (2020)) (Dobrovoljc idr. (ur.), 2020). Svetovalci, ki delujejo v javni službi, jih dobro poznajo, saj se za izvajanje svetovalne dejavnosti v IO, ki se izvaja kot javna služba, posebej usposablajo v temeljnem programu in v programih stalnega strokovnega izpopolnjevanja, ki jih letno organizira ACS.

V nadaljevanju vsako od treh področij svetovalne dejavnosti na kratko tudi predstavljamo po opredelitvah v Smernicah (2020):

- Svetovalna dejavnost pri vključevanju in nadaljevanju izobraževanja zajema pomoč in podporo odraslemu, »/.../ki se namerava vključiti v izobraževanje na novo oziroma nadaljevati že začeto izobraževanje. Odraslemu da celostne informacije o možnostih izobraževanja v programu osnovne šole za odrasle, v programih srednješolskega in višješolskega izobraževanja za odrasle, v javnoveljavnih izobraževalnih programih za odrasle, po katerih se ne pridobi javnoveljavna izobrazba, in v neformalnih izobraževalnih programih za odrasle ter mu pomaga pri odločanju. Svetovalec v IO odraslega spodbuja in motivira za vključevanje v izobraževanje in nadaljevanje izobraževanja ali za učenje pred vključitvijo, med potekom in po zaključku izobraževanja ali učenja« (prav tam, str.5).
- Svetovalna dejavnost pri ugotavljanju in dokumentiranju je drugo področje v svetovalni dejavnosti v IO, ki se izvaja kot javna služba. Opredeljena je kot »/.../strokovna podpora svetovalca v IO odraslemu pri ugotavljanju in dokumentiranju že pridobljenega znanja in spretnosti, ki sta prvi dve fazi celostnega procesa vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti.¹ Poudarjena je aktivna vloga odraslega pri zbiranju dokazil in druge dokumentacije ter aktivna vloga svetovalca v IO, da odraslega vodi skozi proces in mu predstavi možnosti uporabe rezultatov tega procesa pri nadaljnjem izobraževanju in razvoju kariere.« (prav tam, str. 5).
- Svetovalna dejavnost pri samostojnem učenju pa je tretje področje, ki je opredeljeno kot »/.../ strokovna podpora svetovalca v IO odraslemu v okviru organiziranega samostojnega učenja. Poteka pred in med učenjem ter po njegovem zaključku. Svetovalna dejavnost pri samostojnem učenju zajema dajanje informacij, ugotavljanje potreb, svetovanje o gradivu in učni tehnologiji, motiviranje in svetovanje pri učenju vsebin in doseganju učnih ciljev odraslega, analiziranje učnih izidov ter iskanje možnosti za učenje.« (prav tam, str. 5).

Zakaj smo se v sklopu šestih programov izpopolnjevanja odločili, da za eno od tem izberemo **»ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v IO«**? Skozi dolgoletno prakso spremljanja izvajanja svetovalne dejavnosti v IO, ki se je od leta 2001 do leta 2020 sistematično razvijala in izvajala v mreži 17 središč za informiranje in svetovanje v IO – središčih ISIO, v Središčih za samostojno učenje – SSU-jih in projektih za razvoj področja vrednotenja že pridobljenega znanja in spretnosti odraslih, se je potrdilo, da je za kakovostno svetovalno delo pomembno ne le, da svetovalec v svetovalnem procesu spoznava individualne značilnosti, potrebe in cilje posameznika, temveč, da pozna tudi skupne značilnosti posameznih skupin odraslih, kateri oziroma katerim pripada

¹ Po splošno sprejetih strokovnih opredelitvah je tretja faza ocenjevanje, četrta pa certificiranje znanja in spretnosti (glej Cedefop, 2023).

posameznik. V izobraževanju odraslih so namreč na osnovi različnih teoretskih konceptov in paradigem prepoznane določene skupine odraslih, ki imajo skupne oziroma podobne značilnosti, potrebe in cilje povezane z izobraževanjem, učenjem in razvojem kariere.

Kot Javrh povzema po Terminološkem slovarju vzgoje in izobraževanja »...v andragogiki govorimo o 'andragoški' ciljni skupini, ta izraz se je v njej že dobro uveljavil. Izraz ciljna skupina v izobraževanju na eni strani pomeni natančno določeno skupino posameznikov, ki jim je neko izobraževanje namenjeno. Na drugi strani pa z izrazom označujemo tudi skupino potencialnih udeležencev v nekem programu izobraževanja ali usposabljanja.« (Javrh 2025b, str. 137). Zapisano velja tudi za svetovalno dejavnost v IO.

Poznavanje ciljnih skupin je pomembno tudi z vidika uresničevanja strateških ciljev nacionalnih (npr. ReNPIO22 –30) in evropskih politik (npr. EPUO)², ki si prizadevajo za večjo dostopnost, pravičnost in enake možnosti v izobraževanju odraslih, k uresničevanju katerih prispeva tudi svetovalna dejavnost v IO.

Ker pa se značilnosti in potrebe ciljnih skupin spreminjajo, jih morajo svetovalci stalno spremljati, zbirati in analizirati podatke o le-teh tako **na makro, kot mikro ravni**. To strokovno potrebo naslavlja tudi vsebina dela svetovalcev v izobraževanju odraslih, kot jo opredeljujejo Smernice (2020). V okviru nalog, opredeljenih v sklopu načrtovanje, spremljanje in evalvacija svetovalnega dela (prav tam, str. 33), je med drugim tudi opredeljeno, da je spremljanje značilnosti različnih ciljnih skupin in ugotavljanje njihovih potreb temelj za kakovostno in ciljno usmerjeno svetovalno dejavnost.

Splošne značilnosti in potrebe posameznih skupin odraslih v prvi vrsti opredeljujejo skupne demografske, socialne, ekonomske, kulturne in druge značilnosti (ena ali več hkrati) (več v Rupert, 2011, Javrh, 2025a in Zorić Frantar, 2025). **Na makro ravni** lahko svetovalci uporabijo različne metode spoznavanja ciljnih skupin, kot so terensko delo, ankete, analiza statističnih podatkov, razvojnih načrtov regije ipd.

Pomembno pa je poudariti, da morajo svetovalci **na mikro ravni** spoznavati posameznika v svetovalnem procesu. Pri tem morajo biti odprti, prilagodljivi in empatični, saj je **profil posameznika lahko zelo heterogen in kompleksen** ter pogosto presega značilnosti ene same

² »Izobraževanje odraslih bi prav tako moralo olajšati pridobivanje in krepitev znanja, spretnosti in kompetenc in tako prispevati k skrbi za bolj vključujoče družbe in jamstvu enakih možnosti glede na posebne okoliščine in socialno-ekonomsko ozadje, ob posebni pozornosti na ranljivih skupinah« (Svet Evropske unije, 2021, str. 20).

ciljne skupine. Prav tako se potrebe in zmožnosti odraslih za izobraževanje in učenje spreminjajo v skladu z življenjskimi prehodi in novimi vlogami.

Zaradi omenjenega je pomemben **celosten pristop**, ki omogoča obravnavo posameznega svetovanca v njegovi edinstveni življenjski situaciji. V projektu Erasmus+ Svetovanje odraslim v izobraževanju – *Guidance and Orientation for Adult Learners* (Carpentieri idr., 2018) pa je bila poleg celostnega pristopa, kot pomembna kompetenca svetovalca, še posebej pri svetovalnem delu z ranljivimi odraslimi, izpostavljena tudi **fleksibilnost**, ki omogoča prilagajanje svetovalnega procesa potrebam posameznika. Ob tem pa svetovalec upošteva tudi poznavanje skupnih značilnosti skupine ali več skupin odraslih, katerim posameznik pripada.

Na **mikro** ravni svetovalec informacije o odraslemu pridobi z naslednjimi metodami in pristopi – npr. individualni intervju, biografska metoda, analiza primera, opazovanje. Omenjene metode omogočajo poglobljeno razumevanje življenjskih izkušenj, vrednot, preteklih učnih in kariernih poti ter socialnega in kulturnega okolja (habitusa³), v katerega je posameznik vpet. V programu se bodo svetovalci bolj poglobljeno seznanili predvsem z biografsko metodo in znotraj nje s poglobljenim intervjujem, saj le ta zajema vse ključne vidike spoznavanja odraslega na mikro ravni.

Pri spoznavanju ciljnih skupin na makro in mikro ravni posameznih pripadnikov ciljnih skupin je pomembno **tudi partnersko sodelovanje z drugimi strokovnjaki in institucijami** (npr. s centri za socialno delo, zavodi za zaposlovanje, društvi in nevladnimi organizacijami, kadrovske službe v podjetjih, območnimi gospodarskimi zbornicami, sindikati idr.). To se poudarja tudi v nacionalnih in evropskih dokumentih. Na primer v novem Evropskem programu za učenje odraslih – EPUO (Svet Evropske unije, 2021) je zapisano: »Sodelovanje z ustreznimi deležniki je bistvenega pomena, da se nazaj k učenju pritegnejo sicer nezainteresirani odrasli in določene ciljne skupine.« (prav tam, str. 22).

Kot smo že zapisali pa velja poudariti, da **se lastnosti ciljnih skupin** zaradi hitrega razvoja posameznika in družbe **lahko ves čas spreminjajo**. Prav tako družbene, gospodarske, tehnološke in okoljske spremembe določajo, katere ciljne skupine so v določenem obdobju (in tudi okolju) v izobraževanju odraslih v ospredju. Glede na obsežnost globalnih izzivov, lahko različni dejavniki ranljivosti odraslih že danes, še bolj pa v prihodnje, prizadenejo vsakega izmed odraslih. Po Jelenc

³ Opredelitev habitusa navajamo po Bock idr. (2023, str. 6): »Habitus je osnovni odnos posameznika do sveta in samega sebe, njegova pripadnost določeni skupini in odtis, ki ga je ta pripadnost pustila na njem (Bourdieu, 1987). Če uporabimo Bourdieujeve besede, potem lahko rečemo, da so družbena okolja ustvarjena na podlagi določenega habitusa. Razlikuje med primarnim habitusom izvornega okolja in sekundarnim habitusom, ki se ga naučimo med poznejšimi procesi akumulacije.« Avtorji navajajo, da P. Bourdieu meni, da imajo ljudje podoben habitus, če imajo podobno družinsko ozadje, podobne družbene izkušnje in socio-demografske značilnosti (prav tam, str.6).

Krašovec (2011) ranljivo družbeno skupino opredeljuje predvsem družbena izključenost oziroma obrobnost, ki izhaja iz pripadnosti skupinam, ki so odrinjene, prezirane ali nemočne.

Beltram (2020) opozarja, da smo zaradi vedno večje potrebe po ozaveščanju o trajnostnem ravnanju z okoljem ter zaradi vse hitrejšega tehnološkega razvoja v določeni meri ciljna skupina za izobraževanje odraslih prav vsi odrasli. Slednje je pokazala tudi pandemija Covid-19, ko smo v trenutku ranljiva ciljna skupina postali vsi prebivalci tudi z vidika dostopa do organiziranega formalnega in neformalnega izobraževanja.

Če pa posebej pogledamo na posamezne ranljive skupine, ki jih določa *Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030 (ReNPPIO22–30)* so to: a) odrasli z nizko razvitimi temeljnimi zmožnostmi ne glede na zaposlitveni položaj, starost oziroma druge značilnosti; b) odrasli, ki potrebujejo izboljšanje splošne izobraženosti za osebne potrebe in reševanje izzivov skupnosti; c) odrasli, ki potrebujejo nadaljnje poklicno oziroma strokovno izpopolnjevanje ali usposabljanje v skladu s potrebami trga dela; d) mlajši odrasli, ki zgodaj opustijo šolanje, in osipniki; e) starejši (65+) in f) odrasli, ki imajo omejene možnosti dostopa do družbenih, kulturnih, gospodarskih in izobraževalnih dobrin.

V evropskem dokumentu *Priporočila Sveta o poteh izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle (2016)* je izpostavljeno, da posebno podporo potrebujejo naslednje skupine: nizkokvalificirani odrasli, brezposelni in pripadniki drugih ranljivih skupin, npr. starejši delavci, ekonomsko neaktivne osebe in državljani tretjih držav.

Podatki spremljanja svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se kot javna služba izvaja v letih 2021–2025, kažejo, da so v svetovanje v večji meri vključene naslednje ranljive skupine odraslih (opredeljene tudi v Smernicah, 2020; vir: aplikacija za spremljanje svetovalne dejavnosti v IO, javna služba, 2025 – podatki so shranjeni v dokumentaciji ACS):

- priseljenci, begunci, migranti,
- manj izobraženi zaposleni,
- manj izobraženi brezposelni,
- dolgotrajno brezposelni in
- starejši.

Svetovalci bodo v programu spoznali omenjene ranljive ciljne skupine ter tudi tiste, ki jih je treba dosežati v večjem obsegu kot do sedaj (npr. odrasli s posebnimi potrebami). Pri pripravi vsebin smo upoštevali ključne družbene trende in prihodnje izzive, ki bodo vplivali na potrebe odraslih

po učenju. Med pomembnejšimi dejavniki so staranje prebivalstva, ki povečuje potrebo po podpori **starejših** pri učenju in vključevanju v družbo (glej tudi Cehner, 2024). Migracije in begunske krize zahtevajo dodatno pozornost pri vključevanju priseljencev (glej tudi Švara, 2025). Razvoj umetne inteligence spreminja trg dela, kar prinaša možnost potreb po prekvalifikaciji in tveganje večje brezposelnosti med manj izobraženimi. Ob digitalnem razvoju pa ostaja problem digitalne izključenosti ciljnih skupin, ki nimajo dostopa do izobraževanja za razvoj digitalnih kompetenc ali/in sodobnih tehnologij. Neenak dostop do sodobnih tehnologij pa krepi socialne razlike med različnimi skupinami odraslih (glej tudi UNESCO, 2022 in ReNPIO22–30). Vedno več je tudi **oseb s posebnimi potrebami** oziroma različnimi ovirami, ki jih je treba naslavljanje ob vključevanju v izobraževanje, kot tudi med izobraževanjem in po zaključku, npr. različne oblike fizične oviranosti, težave v duševnem razvoju, težave v duševnem zdravju idr. (glej tudi Srebotnik in Povše, 2021).

Pomembno je poudariti, da so lahko v različnih okoljih kot ranljive prepoznane različne skupine. Zato je na podlagi analiz treba presoditi, katere skupine v določenem okolju potrebujejo posebno pozornost ali imajo omejen dostop do svetovanja in izobraževanja. Na tej osnovi je smiselno načrtovati svetovalno dejavnost ter vzpostavljati sodelovanje tudi z drugimi ustanovami in strokovnimi delavci, ki so specializirani za delo s posamezno ciljno skupino.

Vse zgoraj opisane teme bodo vključene v program Ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v IO. ACS s tem programom nadaljuje prizadevanja za razvoj strokovne svetovalne dejavnosti v IO. Ta odraslim omogoča dostop do znanja, spodbuja socialno vključenost in podpira uresničevanje ciljev vseživljenjskega učenja – zlasti za tiste, ki se soočajo z različnimi oblikami ranljivosti. Program hkrati upošteva trende, ki bodo v prihodnje oblikovali nove izzive na področju izobraževanja odraslih in svetovanja v IO.

Program izpopolnjevanja svetovalcev v IO smo pripravili v skladu s priporočili *Izbornišč za pripravo javnoveljavnih programov izobraževanja odraslih* (Možina E., Možina T., Žalec, (ur.), 2020), ker so priporočila primerna tudi za pripravo drugih neformalnih programov v IO. Zapis po vnaprej opredeljenih (istih) sestavinah izobraževalnega programa zagotavlja primerljivost zapisov vseh šestih programov izpopolnjevanja, ki jih bomo v okviru aktivnosti Krepitev svetovalne dejavnosti v IO pripravili v letih 2024–2029 ter s tem tudi spremljanje razvijanja kompetenc svetovalca v IO. Le-to pa prispeva tako h krepitvi profesionalnega kot tudi kariernega razvoja svetovalca v IO, kar je prav tako eden od ciljev aktivnosti Krepitev svetovalne dejavnosti v IO.

Program je opisan po naslednjih sestavinah:

- ime programa,
- namen programa,

- ciljna skupina,
- cilji programa,
- vsebina programa,
- trajanje izobraževanja,
- načini preverjanja znanja,
- pogoji za vključitev,
- pogoji za napredovanje in dokončanje programa,
- organizacija izobraževanja,
- znanje in usposobljenost strokovnih delavcev,
- potrdilo o usposobljenosti,
- literatura in viri,
- avtorici programa.

Na koncu zapisa programa je dodana tudi priloga, primer evalvacijskega vprašalnika za evalvacijo izobraževalnega programa.

II. OPIS PROGRAMA IZOBRAŽEVANJA

1. Ime programa

Ime programa je **Ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih** ali krajše: **Ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v IO.**

2. Namen programa

Nameni programa so:

- a) Seznanitev s koncepti opredelitve ciljnih skupin v izobraževanju odraslih;
- b) Seznanitev z značilnostmi in potrebami posameznih ciljnih skupin, še posebej tistih, ki so v svetovalni dejavnosti v IO opredeljene kot ranljive skupine;
- c) Seznanitev z metodami spremljanja in spoznavanja ciljnih skupin, še posebej ranljivih in preizkus metod za pridobivanje informacij o odraslih iz ene ali več ranljivih ciljnih skupin v svetovalnem procesu, s poudarkom na biografski metodi.

Vsak od navedenih treh namenov je na kratko predstavljen v nadaljevanju.

a) Seznanitev s koncepti opredelitve ciljnih skupin v izobraževanju odraslih

Za svetovalce v izobraževanju odraslih je poznavanje značilnosti⁴ in potreb odraslih, ki iščejo pomoč in informacije, ključno izhodišče za iskanje zanje ustreznih možnosti učenja in izobraževanja ter razvoja kariere. Ob tem je bistvenega pomena tudi razumevanje koncepta ciljnih skupin, saj svetovalcem omogoča učinkovitejše nagovarjanje ciljnih skupin, načrtovanje svetovalnih pristopov, predvidevanje potreb in morebitnih ovir ter s tem ustrezno prilagoditev komunikacije in metod dela. Svetovalec, ki vnaprej dobro pozna splošne značilnosti in potrebe določenih skupin odraslih, lahko nudi bolj vključujoče, motivacijsko naravnano in ciljno usmerjeno svetovanje.

Termin ciljna skupina pomeni bodisi skupino posameznikov, ki jim je namenjeno določeno izobraževanje/svetovanje bodisi skupino potencialnih udeležencev v določenem programu izobraževanja/svetovanja (Termania, 2024). Enotne in splošno veljavne klasifikacije ciljnih skupin ni, saj se njihove opredelitve razlikujejo glede na področje uporabe ter so tesno povezane z namenom in cilji, zaradi katerih je bila določena skupina segmentirana. V tem primeru na splošno govorimo o treh večjih skupinah (prim. Javrh in Koncut, 2020):

- izbrane ciljne skupine,
- posebne ciljne skupine ter
- ranljive (ciljne) skupine prebivalstva.

Izbrano ciljno skupino sestavljajo udeleženci izobraževalnih dejavnosti, ki potrebujejo posebej premišljene andragoške pristope. **Posebne ciljne skupine**⁵ pa so tiste, s katerimi se je potrebno skladno z trenutnim družbenim konsenzom prednostno strokovno ukvarjati oz. jim ponuditi možnosti učenja in izobraževanja (Javrh, 2025a).

Namesto ene same opredelitve se uporablja večdimenzionalni pristop, ki upošteva heterogenost oz. kompleksnost ciljnih skupin. Pri tem se upoštevajo različni dejavniki:

- **demografski:** npr. starost, spol, državljanstvo, etnična pripadnost, jezik, kraj bivanja;
- **socialni:** npr. stopnja izobrazbe, zaposlitev, družinski status;

⁴ Odrasle določajo značilnosti, kot so: a) spol, b) starost, c) stopnja izobrazbe, d) znanje, ki si ga pridobivajo v nadaljnjem formalnem, neformalnem in priložnostnem učenju, e) motivacija, f) odnos do znanja in izobraževanja, g) sposobnosti, h) življenjske in poklicne izkušnje, i) zaposlitveni položaj, j) okolje, v katerem živijo, k) vrednote, l) samopodoba idr.

⁵ Glej dokument *Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030* (ReNPIO22–30).

- **psihološki:** npr. motivacija, odnos do učenja, samopodoba, učne navade, pretekle izkušnje z učenjem, ovire in
- **situacijski:** npr. življenjski prehodi kot so selitev, menjava službe, ločitev; krize kot so brezposelnost, izguba bližnjega, bolezen.

Najpogostejša je sociodemografska delitev v skupine (glej tudi Tuijnman, 1996, str. 311–313) glede na naslednje dejavnike: spol, starost, zaposlitveni položaj, dosežena izobrazba in nadaljnje vključevanje v izobraževanje in učenje, različne oblike fizične in intelektualne oviranosti, etničnost, priseljenost od drugod, socialne vloge idr. Na podlagi kombinacije teh dejavnikov pa lahko kot posebne ciljne skupine prepoznamo naslednje: dolgotrajno brezposelne z nizko stopnjo izobrazbe, mlade matere brez zaposlitve, delovno aktivne odrasle z nizko izobrazbo, visoko izobražene odrasle osebe, ki zaradi sprememb na trgu dela iščejo nove kompetence itd.

Ranljive ciljne skupine opisujemo v naslednji točki (b).

- b) **Seznanitev z značilnostmi in potrebami posameznih ciljnih skupin, ki so v svetovalni dejavnosti v IO opredeljene kot ranljive skupine**

Svetovalna dejavnost v izobraževanju odraslih je namenjena vsem odraslim, še posebej pa tistim, ki se pogosto soočajo s številnimi ovirami in izzivi, kot so omejen dostop do izobraževanja in znanja. Mednje uvrščamo t. i. **ranljive ciljne skupine**. Ta pojem se je začel uveljavljati v začetku 21. stoletja; pred tem je bil pogostejši izraz »socialno izključeni«, ki je označeval skupine posameznikov, ki so zaradi različnih oblik prikrajšanosti izključeni iz aktivnega družbenega in delovnega življenja. Zaradi potrebe po preventivnem delovanju se je uveljavil izraz ranljive skupine, ki se nanaša na skupine, pri katerih že zgodaj prepoznamo določene značilnosti, zaradi katerih bi lahko brez ustrezne podpore postale socialno izključene (Rupert 2011, str. 93–94). Sem sodijo na primer odrasli brez pridobljene osnovnošolske izobrazbe, dolgotrajno brezposelni, mlajši odrasli, ki zgodaj opustijo šolanje in osipniki itd. (glej tudi Smernice 2020, str. 22). **Ključno vlogo pri vključevanju teh skupin v izobraževalne procese imajo tudi svetovalci, saj morajo ranljivost (v lokalnem okolju) pravočasno prepoznati in s ciljno usmerjeno podporo spodbujati njihovo vključevanje v vseživljenjsko učenje in izobraževanje ter širše družbeno okolje.**

Po Smernicah (2020) so ranljivi odrasli v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih tisti, ki imajo zaradi različnih ovir, oblik prikrajšanosti in primanjkljajev otežen dostop do izobraževanja in učenja ter se redko ali sploh ne vključujejo v izobraževanje odraslih. Teorija andragogike ciljnih skupin uporablja naslednjo razširjeno definicijo ranljivih ciljnih skupin: »*Kot ranljivo ciljno skupino v*

izobraževanju odraslih lahko opredelimo skupino odraslih, ki je družbeno, kulturno ali ekonomsko prikrajšana, največkrat zaradi svojih značilnosti, ki odstopajo od dominantnih in zaželenih družbenih značilnosti v določenem okolju in času in so posledica drugačnih življenjskih navad, kulturnih praks, etničnosti, spola, starosti, pripadnosti družbenemu razredu, lahko pa so tudi posledica drugačne spolne usmerjenosti ali prepričanj. Te značilnosti največkrat spremlja revščina, brezposelnost, nizka stopnja izobrazbe, neznanje jezika, pomanjkanje informacij, manjša dostopnost do sodobne tehnologije, in drugo. Zaradi vseh teh značilnosti ranljive ciljne skupine potrebujejo drugačne možnosti za izobraževanje, ki naj bi izhajale iz značilnosti življenjskih ter kulturnih praks skupnosti, v katerih ti ljudje živijo» (Javrh in Kuran, 2011, str. 26).

Posamezno ciljno skupino lahko torej opredelimo kot ranljivo na podlagi različnih kriterijev, vendar pa je tisti najbolj opredeljujoč in hkrati univerzalen kriterij družbena izključenost ali obrobnost določene skupine (prim. Zaviršek in Škrjanc, 2000).

Podatki iz spremljanja svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba za zadnjih pet let (2021–2025) kažejo, da so bile v svetovalno dejavnost najpogosteje vključene naslednje ranljive ciljne skupine (aplikacija SDIO, 2025):

- **priseljenci,**
- **manj izobraženi zaposleni,**
- **manj izobraženi brezposelni,**
- **dolgotrajno brezposelni in**
- **starejši.**

Zato tem ciljnim skupinam namenjamo posebno pozornost tudi v tem programu. Pri tem bomo skupino **zaposlenih** obravnavali tudi širše, z vidika različnih ovir, ki jih imajo pri dostopnosti in vključevanju v IO (in ne le zaradi nizke izobraženosti) (glej tudi Dobrovoljc, 2019). Ena od ovir pri vključevanju v IO v vseh zgoraj omenjenih ranljivih skupinah je lahko tudi digitalna izključenost, ki se bo z digitalnim razvojem povečevala. Prav tako moramo pri odraslih misliti tudi na možnost prekvalifikacije zaradi razvoja umetne inteligence in posledično ukinjanja določenih delovnih mest (glej tudi UNESCO, 2022).

Poleg teh skupin odraslih, pa v tem programu posebno pozornost namenjamo **tudi odraslim s posebnimi potrebami**. In sicer iz dveh razlogov, ker po podatkih iz spremljanja svetovalne dejavnosti v IO, ki se izvaja kot javna služba, ugotavljamo, da ti odrasli še niso v zadostnem obsegu vključeni v svetovanje. Prav tako je ključ za večjo dostopnost do teh skupin odraslih, če svetovalc v IO dobro pozna njihove značilnosti in potrebe ter jim ustrezno prilagodi svetovalni proces, od

nagovarjanja (promocije in ozaveščanja) do svetovanja in zatem nadaljnje podpore ob vključitvi v IO, med potekom izobraževanja ali učenja ter ob ali po zaključku.

V Sloveniji je zakonsko določeno, da otroke in mladino uvrščamo v skupino oseb s posebnimi potrebami z različnimi oblikami ovir: osebe z motnjami v duševnem razvoju, slepe in slabovidne osebe, gluhe in naglušne osebe, osebe z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirane osebe, dolgotrajno bolne osebe, osebe s primanjkljaji na posameznih področjih učenja ter osebe s čustvenimi in vedenjskimi motnjami. (Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami 2007, 2. člen). Taka opredelitev smiselno velja tudi za odrasle. Pomembno je, da posameznika s posebnimi potrebami, kljub prilagojeni strokovni podpori, ne izključujemo iz širšega družbenega okolja, temveč ga aktivno vključujemo v različne dejavnosti in področja vsakdanjega življenja.

V programu bomo posebno pozornost namenili **odraslim s težavami v duševnem zdravju**. Svetovalci v praksi opažajo, da se povečuje število odraslih, ki pridejo na svetovanje in imajo težave v duševnem zdravju. Slednje pa vpliva tudi na odločanje za izobraževanje, na (z)možnost uspešnega izobraževanja in učenja ter tudi na nadaljnji razvoj v nadaljnji poklicni in osebni razvoj. Ob tem želimo poudariti, da duševno zdravje namreč ni izključno odgovornost zdravstvenega sistema, temveč vseh družbenih sektorjev in politik, tudi izobraževalne. Tudi evropske in nacionalne politike poudarjajo pomen zmanjševanja neenakosti, preprečevanja izključevanja ter izvajanja ukrepov za promocijo duševnega zdravja na vseh področjih življenja (*Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028, Mira nacionalni program duševnega zdravja*, 2019). Svetovalci v IO imajo pomembno vlogo pri prepoznavanju tovrstnih težav in po potrebi usmerjanju posameznikov v ustrezne institucije, ki delujejo na vseh področjih varovanja duševnega zdravja.

Za ustrezno predstavitev posameznih ranljivih ciljnih skupin bomo v izvedbo tega programa izpopolnjevanja vključili tudi zunanje strokovnjake, ki bodo pripravili dodatna učna gradiva za svetovalce v IO.

c) Seznanitev z metodami spremljanja in spoznavanja ranljivih ciljnih skupin in seznanitev ter preizkus pristopov ter metod za pridobivanje informacij o odraslih iz ene ali več ranljivih ciljnih skupin v svetovalnem procesu

Kakovostno in učinkovito svetovalno delo zahteva, da svetovalci znajo prepoznati ranljive skupine v svojem okolju, jih spremljati ter pridobivati znanje o njihovih značilnostih, potrebah in izzivih. Le celostno razumevanje jim namreč omogoča načrtovanje učinkovitih strategij za doseganje različnih ranljivih skupin, prilagajanje svetovalnih pristopov in metod dela ter oblikovanje podpornega, personaliziranega in celostnega svetovalnega odnosa.

Program zato vključuje tudi spoznavanje in uporabo različnih metod. V prvi vrsti so to metode na **makro ravni**, kjer gre za opredelitev ključnih ranljivih skupin in prepoznavanje njihovih širših značilnosti z **uporabo statističnih analiz, evalvacij** obstoječih programov, **sodelovanja z lokalnimi akterji** ter **kvalitativnih terenskih raziskav**, kot so intervjuji in fokusne skupine. Analiza demografskih podatkov in poročil (npr. SURS, PIAAC) omogoča identifikacijo skupin z nizko izobrazbo, dolgotrajno brezposelnih, migrantov, starejših in oseb s posebnimi potrebami, medtem ko sodelovanje z občinami, CSD, ZRSZ, nevladnimi organizacijami, delodajalci in sindikati prinaša vpogled v njihove specifične potrebe in ovire. Evalvacije programov in spremljanje svetovalne prakse razkrivajo, kateri pristopi so učinkoviti, ter kje je potrebno dodati terensko delo.

V drugi vrsti so metode na **mikro ravni** tiste, ki omogočajo poglobljeno razumevanje posameznika in njegovega življenjskega konteksta, zato so posebej primerne pri delu z ranljivimi odraslimi. **Individualni intervju** je ena najpogostejših metod, saj omogoča zaupen dialog, kjer svetovalec pridobi celotno sliko o potrebah, izkušnjah in ovirah posameznika; njegova prednost je prilagodljivost, omejitev pa možnost subjektivnih interpretacij. **Analiza primera** združuje različne vire informacij o posamezniku (npr. dokumenti, opažanja, pogovori) ter omogoča celotno načrtovanje podpore, vendar je lahko zahtevna zaradi kompleksnosti in potrebe po sodelovanju več strokovnjakov. **Osebni učni načrt** udeleženca aktivno vključi v postavljanje ciljev in spremljanje napredka, kar povečuje motivacijo in odgovornost, a zahteva stalno podporo svetovalca. **Opazovanje** v kontekstu pa svetovalcu ponuja vpogled v dejanske učne, delovne ali socialne okoliščine odraslega, kar omogoča realnejšo oceno potreb in zmožnosti, vendar je lahko omejeno zaradi dostopnosti in časovne zahtevnosti.

Poseben poudarek v programu pa je namenjen biografski (kvalitativni) metodi, s poudarkom na vodenju poglobljenega intervjuja, ki se uporablja zlasti v družboslovju in humanistiki in jo na kratko predstavljamo v nadaljevanju.

Biografska metoda⁶

Biografska metoda temelji na zbiranju, analizi in interpretaciji osebnih življenjskih zgodb posameznikov. S pomočjo življenjskih zgodb raziskovalec razkriva, kako posamezniki razumejo svoje izkušnje, kako konstruirajo pomen dogodkov v svojem življenju in kako se njihova identiteta oblikuje skozi čas. Biografski pristop torej temelji na štirih ključnih dimenzijah:

⁶ V sklopu biografskega raziskovanja se kot metoda najpogosteje uporabljajo naslednji termini: življenjska zgodba (ang. *life story*, *life narrative*), življenjska zgodovina (ang. *life history*), življenjski cikel (ang. *life cycle*), biografska metoda (angl. *biography method*), avtobiografija (ang. *autobiography*), izobraževalna biografija (ang. *educational biography*) (Denzin, 1989).

- subjektivnosti (osebna izkušnja posameznika),
- retrospektivnosti (pogled nazaj na življenjsko pot),
- kontekstualnosti (umeščenost zgodbe v širši družbeni in kulturni kontekst) ter
- procesualnosti (razumevanje biografije kot procesa, ki se razvija skozi čas).

Kot poudarja Ule (2014), se življenjske perspektive in variacije oblikujejo predvsem v prehodih (npr. menjava službe, zaključek izobraževanja, selitev), ki povezujejo različna obdobja življenjskega poteka. Prehodi so osrednja referenčna točka za načrtovanje prihodnosti. Življenjski potek lahko raziskujemo s psihološkega vidika (osredotočenost na posameznika in njegovo biografijo) ali s sociološkega (umeščenost v širši družbeni kontekst). Ob tem je potrebno upoštevati, da **prehodi v življenju danes niso več linearni ali enaki za vse**, temveč so »tekoči«, fluidni oz. prilagodljivi in odvisni od posameznikovih odločitev, dosežkov in družbenih okoliščin. Zato je manjša verjetnost, da bodo posamezniki, ki pripadajo podobnim družbenim skupinam, imeli podobne življenjske poteke. V sodobni družbi se oba pristopa vse bolj prepletata: proučujemo družbene vzorce življenjskih potekov, hkrati pa posameznikovo aktivno oblikovanje lastne poti.

Življenjska zgodba je torej vedno umeščena v družbeni in situacijski okvir, zato je pomembno zbrati raznolike podatke o posamezniku, jih urediti, analizirati ter oblikovati celostno poročilo (Vogrinc, 2008).

Pomen biografske metode v svetovalnem procesu

Biografska metoda je tesno **povezana s človeško reflektivnostjo**, ki jo Mazurek (2020) razume kot sposobnost kritičnega mišljenja in razmisleka o lastnih izkušnjah, avtobiografijah drugih ter širših družbenih in globalnih dogajanjih. Prav ta dimenzija daje metodi posebno vrednost: posamezniku omogoča globlje razumevanje samega sebe in svojih možnosti, svetovalcu pa celostno spremljanje njegove poti.

Ključno vlogo v procesu ima svetovanec sam – nosilec in pripovedovalec svoje zgodbe. Schütze (2012) poudarja, da posameznik najbolje pozna lastno življenje, medtem ko Govekar Okoliš (2000) izpostavlja, da z obujanjem preteklosti analizira in vrednoti smisel svojega življenja ter dela. S tem **krepi samozavedanje** in sposobnost načrtovanja prihodnosti.

Naloga svetovalca je ustvariti pogoje, v katerih lahko posameznik raziskuje svoje izkušnje, uporabi lastne vire ter ob podpori reflektira njihov pomen. Tako **svetovanje postane proces samoraziskovanja in oblikovanja identitete** (Kargulowa, 2010b, 2012; Malewski, 2003).

Ta proces neposredno podpira **opolnomočenje posameznika**, kot ga je konceptualiziral Paulo Freire (2019). Po Freireju opolnomočenje pomeni, da posameznik pridobi sposobnost kritičnega razumevanja lastnega položaja v družbi, prepozna ovire, ki ga omejujejo, in aktivno oblikuje lastno življenje ter izobraževalne poti. Biografski pristop omogoča, da svetovanec prevzame aktivno vlogo v procesu lastnega razvoja, odkrivanja možnosti in preseganja omejitev, s čimer se krepi njegova avtonomija in zmožnost odločanja.

V praksi biografski pristop svetovalcu omogoča **razvoj empatije, refleksije in prilagodljivosti pri delu z različnimi skupinami odraslih**. Posebno pomemben je pri delu z ranljivimi skupinami, saj osvetli kompleksnost življenjskih okoliščin (npr. brezposelnost, migracija, pomanjkanje izobrazbe) in poveže osebno zgodbo s širšim družbenim okvirom. Metoda torej omogoča tudi razumevanje, kako družbeni položaj, ekonomske omejitve, migracijske izkušnje ali druge neenakosti vplivajo na življenjske poti in možnosti posameznikov. Svetovalci tako lažje prepoznajo ovire in specifične potrebe različnih ciljnih skupin, kar krepi **prilagodljiv in pravičen pristop** v svetovanju. Razumevanje teh vplivov pomaga tudi pri načrtovanju podpornih ukrepov, ki spodbujajo enake možnosti v izobraževanju odraslih. Hkrati metoda **spodbuja tudi svetovalčevo samorefleksijo in kritično presojo lastnih predpostavk**, kar krepi njegovo strokovno rast ter prispeva k bolj človeškemu, senzibilnemu in vključujočemu svetovalnemu procesu.

Biografska metoda torej omogoča celosten in analitičen vpogled v značilnosti in potrebe posameznika. Zajame vse vidike njegovega življenja, dela in drugih okoliščin ter omogoča personaliziran pristop svetovalca. Hkrati pa spodbuja aktivno vlogo odraslega pri raziskovanju razvoja svoje izobraževalne in karierne poti ter spodbuja proces njegovega opolnomočenja.

Udeleženci programa bodo imeli priložnost preizkusiti biografsko metodo na usposabljanju in s samostojnim učenjem v praksi. Za ta namen smo pripravili tudi pripomoček za vodenje poglobljenega intervjuja, ki je v **Prilogi 1**.

3. Ciljna skupina

Ciljna skupina so **svetovalci v IO**, ki izvajajo svetovalno dejavnost kot javno službo na vseh treh področjih svetovalne dejavnosti: pri vključevanju in nadaljevanju izobraževanja, ugotavljanju in dokumentiranju znanja in spretnosti odraslih in samostojnem učenju (več v Smernicah (2020)).

Potrebe svetovalcev po znanju s področja ciljnih skupin smo prepoznali na osnovi novih strokovnih spoznanj o značilnostih in potrebah različnih (današnjih) skupin odraslih v IO (novejše

teoretske opredelitve in konceptualizacije) in podatkov iz spremljanja svetovalnega dela v IO z ranljivimi skupinami odraslih v praksi zadnjih 5 let, ko deluje javna služba v skladu z ZIO-1 (2018).

Prav tako tudi evropski strateški dokumenti za IO (npr. nov Evropski program za učenje odraslih do leta 2030 –EPUO, Svet Evropske unije, 2021) in nacionalni strateški dokumenti za IO (npr. ReNPIO22–30) izpostavljajo pomen stalne pozornosti izobraževalcev odraslih na specifične potrebe (sodobnih) skupin odraslih, ki jih še ne dosegamo v zadostnem obsegu za vključevanje v VŽU, še posebej na tiste skupine odraslih, ki se v posameznem obdobju življenja soočajo z eno ali več ovirami oziroma oblikami ranljivosti pri vključevanju v VŽU.

4. Cilji programa

Cilji programa so:

- seznanitev s koncepti opredelitve ciljnih skupin v izobraževanju odraslih in razumevanje pomena poznavanja ciljnih skupin v svetovalni dejavnosti v IO,
- poglobljeno spoznavanje izbranih ranljivih ciljnih skupin, ki se najpogosteje vključujejo v svetovalni proces, z upoštevanjem njihovih specifičnih značilnosti in potreb,
- seznanitev s pristopi/metodami spoznavanja na makro in mikro ravni različnih ciljnih skupin v IO,
- praktični preizkus izbranih pristopov/metod za spoznavanje izbranih ciljnih skupin za pridobivanje informacij o značilnostih in potrebah odraslih v svetovalnem procesu s poudarkom na biografski metodi,
- refleksija lastnega svetovalnega dela in razvijanje kritične samorefleksije v kontekstu dela z različnimi ciljnimi skupinami,
- razvijanje zavedanja o vplivu lastnih vrednot, stališč in predsodkov na svetovalni odnos z različnimi ciljnimi skupinami,
- krepitev in razvoj strokovnih kompetenc, ki omogočajo prilagodljivo in učinkovito izvajanje svetovalne dejavnosti v skladu z značilnostmi ter potrebami heterogenih ciljnih skupin,
- krepitev sodelovanja med svetovalci in strokovnjaki z drugih področij (npr. zaposlovanje, zdravstvo, socialno delo) za učinkovito podporo ranljivim skupinam.

5. Vsebina programa

Program obsega **9 tematskih sklopov**, ki so predstavljeni v nadaljevanju.

6. Načini preverjanja znanja

Preverjanje znanja poteka sprotno, in sicer z opazovanjem dejavne udeležbe ter sodelovanja udeleženca pri izvajanju programa (npr. praktične vaje, razprave s svetovalci), ter z vrednotenjem pisnih izdelkov, nastalih v okviru samostojnega učenja (študija primera in pisna refleksija) (glej *pogoji za napredovanje in dokončanje programa*).

7. Pogoji za vključitev

Pogoji za vključitev niso opredeljeni.

Priporočeno je vsaj eno leto delovnih izkušenj v vlogi svetovalca v IO.

8. Pogoji za napredovanje in dokončanje programa

Pogoji za dokončanje programa so:

- Izkazana osemdesetodstotna udeležba na usposabljanju, ki poteka v prostorih organizacije oz. kot spletni seminar (Zoom).
- Dejavno sodelovanje med potekom usposabljanja, ki poteka v prostorih organizacije oz. kot spletni seminar (Zoom).
- V okviru samostojnega učenja pripravljena kratka študija primera na podlagi praktičnega preizkusa uporabe biografske metode v svetovalnem procesu.
- V okviru samostojnega učenja pripravljena pisna refleksija v skladu s smernicami, ki jih pripravi izvajalec.
- V zaključnem delu programa sodelovanje v končni razpravi z ostalimi udeleženci oz. svetovalci o uporabi biografske metode v svetovalnem procesu.
- Izpolnjena evalvacija v 1ka.

Udeleženec uspešno konča usposabljanje v programu, če izpolni vse navedene pogoje.

9. Organizacija izobraževanja

a) Obseg tematskih sklopov in trajanje

Vsebine programa so razdeljene v 9 tematskih sklopov, kar prikazujemo tudi v preglednici v nadaljevanju. Za vsak tematski sklop je predviden tudi **čas trajanja, način izvedbe** in priporočena **učna gradiva**.

Preglednica: Pregled tem programa po trajanju, načinu izvedbe in priporočenih učnih gradivih

Tema	Trajanje	Način izvedbe	Učna gradiva
1. Koncepti opredelitev ciljnih skupin v IO (teorija)	1,5 pu	Predavanje Vodena razprava	Javrh, P. (2025a, 2025b), Zorić Frantar, M. (2025), PPT predstavitev
2. Ranljive ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v IO	1,5 pu	Predavanje Praktične vaje	Rupert, J. (2011), Javrh P. (2025a, 2025b) PPT predstavitev
3. Pristopi za spoznavanje ciljnih skupin – makro vidik	1 pu	Predavanje Praktična vaja	PPT predstavitev Navodila za praktično vajo
4. Pristopi za spoznavanje ciljnih skupin – mikro vidik, s poudarkom na biografski metodi	3,5 pu	Predavanje Praktične vaje	Nanut Planinšek, Z. (2011), West L., Alheit P., Siig Anderson, A. in Merrill B. (2007) PPT predstavitev Navodila za praktične vaje
5. Priseljenci, migranti, begunci	1 pu	Predavanje Praktična vaja	Švara, E. (2025) PPT predstavitev Navodila za praktično vajo
6. Starejši odrasli	1 pu	Predavanje Praktična vaja	Cehner, P. (2024) PPT predstavitev Navodila za praktično vajo
7. Zaposleni z ovirami/ranljivostjo	1 pu	Predavanje Praktična vaja	Dobrovoljc, A. (2019) PPT predstavitev Navodila za praktično vajo
8. Brezposelni z ovirami/ranljivostjo	1pu	Predavanje Praktična vaja	PPT predstavitev Navodila za praktično vajo
9. Odrasli s posebnimi potrebami	3 pu	Predavanje Praktične vaje	Povše, M., Jelenc, Z., Findeisen, D. (2016) in Povše, M., Srebotnik, I. (2021) Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028, Mira nacionalni

			program duševnega zdravja 2019 PPT predstavitev Navodila za praktične vaje
Samostojno učenje	6 pu	Učenje in zapisi v spletni učilnici	Gradivo v spletni učilnici
Uvod v usposabljanje, povzetek 1. dne na začetku 2. dne in zaključna evalvacija IP	3,5 pu	Predavanje Vodeni pogovor Pisni vprašalnik	PPT predstavitev Evalvacijski vprašalnik
Skupaj	24 ur		

b) Način izvedbe

Način izvedbe vključuje naslednje metode:

- predavanje,
- vodeno razpravo,
- praktične vaje,
- pogovor v skupini ali paru,
- samostojno učenje.

Priporočeno število udeležencev v izvedbi programa je od 15 do 20.

c) Posebni pogoji za izvedbo

Posebni pogoji za izvedbo niso opredeljeni.

d) Evalvacija programa

Ob zaključku programa se izpelje pisna evalvacija programa. Primer evalvacijskega vprašalnika je v **Prilogi 2**.

10. Znanje in usposobljenost strokovnih delavcev

Program izobraževanja lahko izpeljujejo usposobljeni in izkušeni strokovni delavci, ki imajo najmanj univerzitetno izobrazbo 2. bolonjske ravni in izkušnje na področju izobraževanja odraslih in svetovalne dejavnosti v IO, andragoškega in sociološkega raziskovanja ter usposabljanja strokovnih delavcev v IO.

11. Potrdilo o usposobljenosti

Ob zaključku udeleženci programa dobijo potrdilo o udeležbi v programu, ki ga izda izvajalec programa. Potrdilo vključuje naslednje sestavine:

- ime in priimek udeleženca,
- datum rojstva,
- ime programa,
- trajanje programa,
- datum in kraj izvedbe,
- izvajalska organizacija,
- odgovorna oseba in žig organizacije,
- zapisano vsebino oz. teme programa in trajanje posamezne teme na hrbtni strani potrdila.

Udeleženci pridobijo tudi 1,5 točke v skladu s Pravilnikom o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju v nazive (2023).

12. Literatura in viri

- Alheit, P., Bron, A., Brugger, E., Dominicé, P. (Ur.). (1995). *The biographical approach in European adult education*. Verband Wiener Volksbildung.
- Atkinson, R. (1998). *The life story interview*. SAGE Publications.
- Beltram, P. (2020). *Nekaj statističnih podatkov, merodajnih za oblikovanje NPIO 2021–2030* [PowerPoint diapozitivi]. Andragoški center Slovenije. https://web.acs.si/renpio2021-2030/wp-content/uploads/sites/5/2020/07/ReNPIO2020-2_Peter_Beltram_1_15.7.2020.pdf
- Bock, L., Gotz, R., Klein, R., Pavlič, U., Reutter, G., Vanova, J., Veverekova, S., & Vilič Klenovšek, T. (2023). *Priročnik za samostojno učenje: Terensko delo v svetovanju za zaposlene iz depriviligiranega okolja* [slovenski prevod]. Andragoški center Slovenije.
- Bourdieu, P. (1987). *Sozialer Sinn*. Suhrkamp.
- Carpentieri, J. D., Lister, J., Cara, O., Popov, J. (2018). *GOAL Final Cross Country Evaluation Report*. London: UCL Institute of Education. <https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/project-result-content/ea84cdf2-41b8-45c7-9c39-37f528307d68/GOAL%20Final%20cross-country%20evaluation%20report%20-%20Executive%20Summary%20FINAL.pdf>
- Cehner, P. (2024). *Svetovanje starejšim odraslim*. Magistrsko delo. <https://repositorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?lang=slv&id=163802>
- Denzin, N. K. (1989). *Interpretive interactionism*. Sage Publications.

- Dobrovoljc, A. (2019). *S svetovanjem za zaposlene do večje vključenosti v izobraževanje in usposabljanje*. V *Značilnosti zaposlenih in vključenosti v izobraževanje in usposabljanje* (str. 48–80). Andragoški center Slovenije.
- Dobrovoljc, A., & Vilič Klenovšek, T. (2019). *Kompetence svetovalca v svetovanju odraslim v izobraževanju*. Andragoški center Slovenije.
- Dobrovoljc, A., Jug Došler, A., Vilič Klenovšek, T., & Zagmajster, M. (ur.). (2020). *Smernice za izvajanje svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih, ki se izvaja kot javna služba*. Andragoški center Slovenije.
- Evropska unija. (2021). *Resolucija Sveta o novem evropskem programu za izobraževanje odraslih 2021–2030*. *Uradni list Evropske unije*, C 504/2. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=uriserv%3A0J.C_2021.504.01.0009.01.SLV
- Freire, P. (2019). *Pedagogika zatiranih*. Krtina.
- Gladek, A. (2021). *Zaposleni kot specifična skupina v svetovalni dejavnosti*. Andragoški center Slovenije.
- Gladek, N. A., Boštjančič, E., Dobrovoljc, A., Mlinar, V., Pavlič, U., & Vilič Klenovšek, T. (2021). *Svetovalni proces in svetovalni pripomočki v izobraževanju odraslih s poudarkom na svetovanju za zaposlene*. Andragoški center Slovenije.
- Govekar Okoliš, M. (2000). *Izobraževalna biografija: pomen in oblikovanje osebne izobraževalne biografije*. *Andragoška spoznanja*, 6(4), 27–44.
- Javrh, P. (2021). *Doseganje in osvješanje ranljivih skupin*. Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P. (ur.). (2025a). *Opolnomočenje: Nove strategije doseganja in ozaveščanja odraslih* [elektronski vir]. Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P. (2025b). *Andragogika ciljnih skupin v precepu*. V T. Možina & S. Klemenčič (ur.), *Temelji andragogike*. Andragoški center Slovenije.
- Javrh, P., & Koncut, N. (2020). *Ciljne skupine v izobraževanju odraslih I (Študijsko gradivo za predmet Andragogika ciljnih skupin)*. Oddelek za pedagogiko in andragogiko, Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Javrh, P., & Kuran, M. (2011). *Strokovne podlage in scenariji multimedjskih učnih gradiv za razvoj ključnih kompetenc*. https://pismenost.acs.si/wp-content/uploads/2017/09/Strokovne_podlage_in_scenariji_za_5_IKT_gradiv.pdf
- Jelenc Krašovec, S. (2011). *Sodobne andragoške teorije in izhodišča pri delu z ranljivimi ciljnimi skupinami*. V P. Javrh (ur.), *Obrazi pismenosti* (str. 36–66). Andragoški center Slovenije.
- Maučec Zakotnik, J., Švab, V., Anderluh, M., Dernovšek, M. Z., Konec Juričič, N., Dominkuš, D., Ferlan Istinič, M., Čobal, N., Zupančič, A., Vinko, M., & Makivič, I. (2019). *MIRA za duševno zdravje: Nacionalni program duševnega zdravja* (str. 75). Nacionalni inštitut za javno zdravje.

- Mazurek, E. (2020). *Biographical work in a counselling situation*. *Journal of Counselling*, 9, 354–367.
- Možina, E., Možina, T., & Žalec, N. (ur.). (2020). *Izbodišča za pripravo javno veljavnih izobraževalnih programov za odrasle*. Andragoški center Slovenije.
- Nanut Planinšek, Z. (2011). *Pripomoček za samoevalvacijo kompetenc: Biografska metoda*. https://arhiv.acs.si/dokumenti/Pripomocek_za_samoevalvacijo_kompetenc.pdf
- Potočnik, N. (ur.). (2022). *Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030 (ReNPIO 22–30)*. Andragoški center Slovenije.
- Povše, Maja, Jelenc, Zoran, Findeisen, Dušana (2016). *Andragog pri učenju in izobraževanju odraslih s posebnimi potrebami*. https://www.andragosko-drustvo.si/wp-content/uploads/2017/01/Zbornik_Andragog-pri-ucenju-in-izobrazevanju-odraslih-s-posebnimi-potrebami_B.pdf
- Pravilnik o napredovanju zaposlenih v vzgoji in izobraževanju v nazive. (2023). *Uradni list RS, št. 92/23*.
- Pravilnik o standardih in normativih za financiranje in izvajanje javne službe na področju izobraževanja odraslih. (2020). *Uradni list RS, št. 180/20 in 85/24*.
- Priporočilo Sveta z dne 19. decembra 2016 z naslovom *Poti izpopolnjevanja: nove priložnosti za odrasle*. (2016). *Uradni list Evropske unije, C 484/01*. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224\(01\)&from=IT](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016H1224(01)&from=IT)
- Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028 (ReNPDZ 18–28). (2018). *Uradni list RS, št. 24/18*. <https://pisrs.si/pregledPredpisa?id=RESO120>
- Rupert, J. (2011). Svetovalna dejavnost v izobraževanju se mora odzvati na potrebe različnih ciljnih skupin odraslih. V J. Rupert & T. Vilič Klenovšek (ur.), *Svetovalna dejavnost in različnost potreb odraslih v izobraževanju* (str. 91–100). Andragoški center Slovenije.
- Spletni vir. (2025, september). *How to write an autobiography*. EssayPro. <https://essaypro.com/blog/autobiography>
- Srebotnik I. in Povše M. (ur.). (2021). *Izzivi inkluzije pri vseživljenjskem izobraževanju odraslih oseb s posebnimi potrebami*. ADS.
- Svet Evropske unije (2021). *Resolucija Sveta o novem evropskem programu za izobraževanje odraslih 2021–2030*. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14485-2021-INIT/sl/pdf>
- Švara, E. (2025). *Jezik odpira vrata. Pregled virov informacij o možnostih in podpori priseljencem za učenje slovenščine*. Andragoški center Slovenije.
- Termania – Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja* (2024). Projekt »Terminološki slovar vzgoje in izobraževanja«, 2008–2009. Agencija za raziskovanje RS. <https://www.termania.net/>
- Tuijnman, A. (ur.). (1996). *International Encyclopedia of Adult Education and Training*. Pergamon Press.

- Ule, M. (2014). *Spremembe vsakdanjega življenja in življenjskih potekov v sodobnih globaliziranih družbah. Teorija in praksa*, 51(4), 309–327.
- Vilič Klenovšek, T. (2023). *Pristopi informiranja in svetovanja za glube in naglušne odrasle v svetovalni dejavnosti v izobraževanju odraslih*. Andragoški center Slovenije.
- Vogrinc, J. (2008). *Kvalitativno raziskovanje na pedagoškem področju*. Pedagoška fakulteta.
- Zakon o izobraževanju odraslih – ZIO-1. (2018). *Uradni list RS*, št. 6/18.
- Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. (2011). *Uradni list RS*, št. 58/11.
- Zaviršek, D. (2010). *Ljudje z ovirami v kontekstu družbenih vrednot in tradicij*. Andragoški center Slovenije.
- Zaviršek, D., & Škerjanc, J. (2000). *Analiza položaja izključenih družbenih skupin v Sloveniji in predlogi za zmanjšanje njihove izključenosti v sistemu socialnega varstva* (Poročilo o raziskavi, letnik 39, št. 6). Fakulteta za socialno delo.
- Zorič Frantar, M. (2025). Kdo so odrasli v izobraževanju? V Možina, T. & Klemencič, S. (ur.), *Temelji andragogike*. Andragoški center Slovenije.
- Švab, V. (2012). *Svetovalno delo z ljudmi s težavami v duševnem zdravju*. Andragoški center Slovenije.
- UNESCO (2022). Fifth Global Report on Adult Learning and Education. Citizenship education: empowering adults for change. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000381669>
- West, L., Alheit, P., Andersen, A. S. in Merrill, B. (Ur.) (2007). *Using Biographical and Life History approaches in the Study of Adult and Lifelong Learning: European perspectives*. Peter Lang. European Studies in Lifelong Learning and Adult Learning Research No. 2.

13. Avtorici programa

Avtorici programa sta sodelavki Andragoškega centra Slovenije: mag. Tanja Vilič Klenovšek in Teja Dušak.

Ljubljana, november 2025

III. PRILOGE

PRILOGA 1: Pripomoček za vodenje poglobljenega intervjuja v okviru biografske metode

Uvod

Pripomoček za vodenje poglobljenega intervjuja v okviru biografske metode je namenjen svetovalcem v izobraževanju odraslih kot podpora pri strukturiranem raziskovanju posameznikove življenjske poti. Temelji na tehniki **polstrukturiranega intervjuja**, ki združuje vnaprej pripravljeno tematsko strukturo z odprtostjo za prilagajanje toku pogovora. Omogoča sistematičen, a hkrati prilagodljiv pristop, s katerim svetovalec:

- celostno spozna posameznika in njegov življenjski kontekst,
- razume preplet njegovih preteklih izkušenj, sedanjih potreb, vrednot in prihodnjih ciljev,
- načrtuje svetovalni proces, prilagojen specifičnim značilnostim, okoliščinam in potencialom svetovanca.

Pripomoček ponuja **časovno dimenzijo**, namen **posameznega dela** in **usmerjevalna vprašanja**, uporablja pa naj se **fleksibilno**: svetovalec lahko vprašanja prilagodi, doda ali izpusti glede na situacijo in potrebe konkretnega svetovanca v svetovalnem procesu.

Predstavitev pripomočka za vodenje poglobljenega intervjuja v okviru biografske metode.

Časovna dimenzija	Namen	Vprašanja / Teme
Uvod – osnovni podatki	Zbrati osnovne demografske in socialne podatke za razumevanje profila svetovanca	- Starost, spol - Državljanstvo - Etnična pripadnost / materni jezik - Kraj bivanja - Najvišja dosežena izobrazba - Status (zaposlen, brezposeln, upokojen, študent...) - Družinski status

Časovna dimenzija	Namen	Vprašanja / Teme
Preteklost – življenjske izkušnje in oblikovanje identitete	Spoznati življenjske izkušnje, vrednote, pretekle učne poti in življenjske prehode	<ul style="list-style-type: none"> - Katere življenjske dogodke bi izpostavili kot najpomembnejše? - Katere vrednote so vas vodile v življenju? - Kako bi opisali svoje pretekle izkušnje z učenjem (v formalnem izobraževanju in izven)? - Kako je potekala vaša poklicna pot? - Katere delovne ali življenjske izkušnje so vam dale največ znanja? - Katere dogodke v življenju bi izpostavili kot prelomne (npr. zaposlitev, izguba službe, selitev, bolezen, rojstvo otroka)? - Kaj ste se ob tem naučili?
Sedanost – socialni in kulturni kontekst ter trenutne potrebe	Razumeti trenutni habitus: podporo, psihološke in socialne ovire, notranjo motivacijo	<ul style="list-style-type: none"> - Kako izgleda vaš vsakdan danes? - Kdo vam trenutno nudi največ podpore (družina, prijatelji, skupnost, organizacije)? - Katere so vaše največje ovire pri učenju/delu/vključevanju v skupnost? - Kako bi ocenili svojo motivacijo za učenje? - Kakšno je vaše zaupanje vase glede učenja ali dela? - Katere notranje ovire (dvomi, strah pred neuspehom) so prisotne? - Katere zunanje ovire (finančna, dostopnost programov, jezik) so najbolj izrazite? - Katere dejavnosti vas trenutno veselijo?
Prihodnost – cilji, interesi in vizija	Podpreti oblikovanje učno-kariernih ciljev, ki povezujejo preteklost in sedanost	<ul style="list-style-type: none"> - Kaj vas trenutno najbolj zanima – česa bi se radi naučili ali poskusili? - Kako si predstavljate svoje življenje čez 3–5 let? - Katere cilje imate na področju znanja, dela ali osebnega razvoja? - Kaj bi vam pomagalo pri doseganju teh ciljev?

Časovna dimenzija	Namen	Vprašanja / Teme
		<ul style="list-style-type: none"> - Katere prve korake bi lahko naredili že zdaj? - Kaj vas najbolj motivira za spremembe?

Viri:

- Javrh, Petra (2021). Doseganje in osveščanje ranljivih skupin.
- Zdenka Nanut Planinšek (2011): Pripomoček za samoevalvacijo kompetenc: biografska metoda, https://arhiv.acs.si/dokumenti/Pripomocek_za_samoevalvacijo_kompetenc.pdf
- Spletni vir (september 2025): <https://essaypro.com/blog/autobiography>
- ChatGPT (september 2025): oblikovanje vprašalnika za vodenje intervjuja z biografsko metodo

Pripomoček pripravila: Teja Dušak, ACS (2025)

PRILOGA 2: Primer evalvacijskega vprašalnika za udeležence po zaključeni izvedbi programa Ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v IO

Evalvacijski vprašalnik

o zadovoljstvu udeležencev z vsebino in izvedbo programa izobraževanja

Ciljne skupine v svetovalni dejavnosti v IO

Datum in kraj izvedbe: _____

1. **Prosimo vas, da ocenite, ali je program izpolnil vaša pričakovanja?** (Možen je en odgovor, obkrožite.)
 - a) Da
 - b) Ne
 - c) Ne vem

2. **Če ste na prejšnje vprašanje odgovorili, da program NI izpolnil vaših pričakovanj, vas prosimo, da napišete, kaj vas je še posebej motilo, ste pogrešali,....?**

3. **Opišite, kaj so glavne koristi programa za vas osebno (kaj ste vi osebno pridobili)?**

4. **Ali želite sporočiti še kaj, kar vas nismo vprašali?**

Hvala za vaše sodelovanje in odgovore!